

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Anexa 8 la Ghidul Solicitantului Condiții Specifice - „Sprijin pregătitor pentru elaborarea Strategiilor de Dezvoltare Locală în orașe/municipii cu o populație de peste 20.000 locuitori“

„Programul Incluziune și Demnitate Socială“

Program: *„Programul Incluziune și Demnitate Socială“*

Obiectiv de politică: 4 *„Europă mai socială și mai favorabilă incluziunii, prin implementarea Pilonului european al drepturilor sociale“*

Prioritate: P01 *„Dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității“*

DOCUMENTE SUPORT PENTRU ELABORAREA SECȚIUNILOR STRATEGIEI DE DEZVOLTARE LOCALĂ

Document orientativ care însoțește MODEL CADRU - STRATEGIE DE DEZVOLTARE LOCALĂ care este asociat GHIDULUI SOLICITANTULUI – condiții specifice pentru cererea de propuneri de proiecte *“Sprijin pregătitor pentru elaborarea Strategiilor de Dezvoltare Locală”- orașe/municipii cu populație de peste 20.000 locuitori*

Cuprins

Document A. Identificarea potențialelor grupuri țintă prin studiul de referință	3
Document B. Model de fișă a problemelor comunității	5
Document C. Cerința privind îmbunătățirea competențelor în domeniile vizate de SDL/DLRC	9
Document D. Exemple de activități de dezvoltare și întărire a comunității	10
Document E. Exemplu de identificare și justificare a tipurilor de măsuri necesar de întreprins în ZUM.....	11
Document F. Exemplu de sinteză a măsurilor necesar de întreprins pentru un ZUM	14
Document G. Informații generale și exemple de activități privind combaterea segregării	15
Document H. Exemple de criterii de selecție a SDL legate de sustenabilitate	23
Document I. Exemplu de prioritizare a măsurilor	24
Document J. Matrice de corespondență privind complementaritatea intervențiilor	26
Document K. Fișa pentru intervențiile din lista indicativă.....	27
Document L. Monitorizarea cu participarea comunității.....	28
Document M. Exemplu de cadru logic al intervenției și indicatorii de rezultat asociați.....	29
Document N. Exemplu de prezentare a bugetului SDL.....	32

Document A. Identificarea potențialelor grupuri țintă prin studiul de referință

Pentru a identifica persoanele din comunitatea marginalizată aflate în risc de sărăcie sau excluziune socială, studiul de referință va culege informații pentru toate zonele distincte din teritoriul SDL, în special zona/zonile urbane marginalizate (ZUM), privind următoarele aspecte:

Componenta gospodăriei	<ul style="list-style-type: none"> ▶ vârstă ▶ sex ▶ etnie ▶ starea civilă ▶ prezența/ absența părinților, în gospodăriile cu copii
Documente	<ul style="list-style-type: none"> ▶ existența actelor de identitate: certificat de naștere (copii cu vârsta mai mică de 14 ani) sau buletin/ carte de identitate (persoanele cu vârsta de 14+ ani) ▶ existența asigurărilor medicale pentru membrii gospodăriei ▶ existența certificatelor de handicap (acolo unde este cazul) ▶ existența actelor de proprietate asupra locuinței ▶ existența actelor de proprietate asupra terenului pe care este situată locuința
Educație	<ul style="list-style-type: none"> ▶ de cel mai înalt grad nivel de educație absolvit de către toți membrii gospodăriei ▶ participarea la creșă/ grădiniță a copiilor de vârstă antepreșcolară/ preșcolară din gospodărie (înscriere, frecvență, etc.) ▶ participarea școlară a copiilor de vârstă școlară din gospodărie (înscriere, frecvență, risc de abandon școlar, cerințe educaționale speciale, situații de repetenție, situații de abandon eventual pentru a munci etc.) ▶ programele de protecție socială desfășurate prin unitățile de învățământ de care beneficiază membrii gospodăriei (programul bani de liceu, programul Euro 200, programul cornul și laptele, programul de rechizite școlare, burse etc.) ▶ tinerii șomeri sau NEET (care nu sunt încadrați în muncă și nici nu sunt înscriși într-o formă de educație) cu vârste cuprinse între 15 și 24 ani ▶ persoanele adulte din gospodărie care nu au fost înscrise la școală sau nu au absolvit învățământul obligatoriu
Sănătate	<ul style="list-style-type: none"> ▶ dacă membrii gospodăriei sunt înscriși la un medic de familie ▶ dacă au fost realizate controalele medicale periodice ▶ dacă în gospodărie există persoane care suferă de boli cronice/ handicap/ deficiență/ dizabilitate și măsura în care acestea reușesc să facă managementul bolii (reușesc să își plătească tratamentul, echipamentele necesare, reușesc să ajungă la medicul specialist sau la recuperare atunci când este nevoie) ▶ dacă membrii gospodăriei cu vârsta sub 14 ani au toate vaccinurile la zi ▶ copiii sub 1 an din gospodărie (dacă sunt în conformitate cu standardele de dezvoltare) ▶ femeile însărcinate (dacă sarcina a fost dorită, dacă este luată în evidență la medicul de familie, dacă au fost realizate controalele prenatale) ▶ mame minore, minore însărcinate și copiii acestora

	<ul style="list-style-type: none"> ▶ dacă în gospodărie sunt persoane dependente care au nevoie constant de sprijin sau sunt persoane vârstnice care locuiesc singure și nu beneficiază de sprijin în cadrul gospodăriei ▶ stilul de viață: abuzul de alcool, droguri sau alte substanțe toxice, comportamente și educație sexuală
Ocupare, surse de venit și cheltuielile gospodăriei	<ul style="list-style-type: none"> ▶ statutul ocupațional al membrilor gospodăriei (persoane ocupate/ șomeri/ șomeri de lungă durată/ inactivi) ▶ principalele surse de venit ▶ cheltuielile gospodăriei, inclusiv autoconsum ▶ aprecierea subiectivă a veniturilor gospodăriei
Locuire	<ul style="list-style-type: none"> ▶ persoane fără adăpost ▶ persoane/gospodării fără forme legale asupra locuinței, terenului ▶ tipul de locuință, inclusiv adăpost improvizat ▶ încălzirea locuinței și conectarea la utilități ▶ echiparea locuinței bunuri ▶ supraaglomerare ▶ calitatea locuirii ▶ datorii la plata utilităților/ chiriei
Dinamica familială	<ul style="list-style-type: none"> ▶ (risc de) violență domestică ▶ (risc de) abuz sau neglijare a copiilor ▶ dacă au copii în sistemul de protecție sau sunt în risc de separare a copilului de familie ▶ tineri care au părăsit sistemul de protecție a copilului ▶ membri ai gospodăriei care sunt sau au fost privați de libertate

Document B. Model de fișă a problemelor comunității

Nume GAL

Teritoriul vizat

Zona/comunitatea din cadrul teritoriu

L1. Locuința este |__|

1 - casă

2 - apartament la bloc, garsonieră

3 - adăpost improvizat

4 – locuiesc pe stradă

5 - altă situație și

anume.....

L2. Din ce an locuiește familia în acest apartament/ casă? |__|__|__|__|

L3. Cât de mulțumit sunteți ...?	Foarte mulțumit	Mai degrabă mulțumit	Mai degrabă nemulțumit	Foarte nemulțumit	NC
a. Spațiile de depozitare (cămări, debarale, magazii)	4	3	2	1	7
b. Modul în care este încălzită locuința	4	3	2	1	
c. Modul în care funcționează instalația de apă	4	3	2	1	
d. Modul în care funcționează instalația electrică	4	3	2	1	
e. Amplasarea apartamentului în bloc/ Amplasarea casei în cartier	4	3	2	1	
f. Modul în care locuința este luminată în timpul zilei	4	3	2	1	
g. Modul în care locuința vă protejează de zgomotele din exterior	4	3	2	1	

Pentru locuințele apartamente la bloc.

L4. În ceea ce privește blocul dvs., cât de mulțumit sunteți de ...?	Foarte mulțumit	Mai degrabă mulțumit	Mai degrabă nemulțumit	Foarte nemulțumit	NC
a. Curățenia spațiilor comune (holul de la intrarea în bloc, casa scării, ghenă)	4	3	2	1	
b. Îngrijirea subsolului	4	3	2	1	
c. Starea părților comune ale instalațiilor	4	3	2	1	
d. Aspectul exterior al blocului	4	3	2	1	
e. Iluminatul casei scării	4	3	2	1	
f. Funcționarea ascensorului	4	3	2	1	7
g. Modul în care se colectează gunoiul	4	3	2	1	

L5. Dvs. sau cineva din gospodărie aveți probleme cu accesul la apartament din diverse motive, cum ar fi scările pe care trebuie să le urcați, liftul care se defectează prea des, iluminatul impropriu?

1. Da

2. Nu

Dacă DA (codul 1 la L16) Care este principala problemă?

L5PB .....

Ce anume credeți că ar trebui schimbat în blocul dvs. pentru a îmbunătăți condițiile de viață ale locatarilor?

L6a. .....
L6b. .....
L6c. .....

L7. Cum apreciați situația împrejurimilor blocului/ casei și a zonei în care locuiți cu privire la ...?	Foarte bună	Destul de bună	Destul de proastă	Foarte proastă
a. Școlile existente	4	3	2	1
b. Grădinițele sau creșele existente	4	3	2	1
c. Oportunitățile de a găsi un loc de muncă	4	3	2	1
d. Transportul în comun	4	3	2	1
e. Iluminatul stradal	4	3	2	1
f. Accesul mașinilor la carosabil	4	3	2	1
g. Accesul pietonilor pe trotuare și aleile dintre blocuri	4	3	2	1
h. Colectarea gunoiului	4	3	2	1
i. Locuri de joacă pentru copii	4	3	2	1
j. Spațiile verzi din jurul blocului	4	3	2	1
k. Parcuri, modalități de petrecere a timpului liber	4	3	2	1
l. Liniște și ordine publică	4	3	2	1
m. Locuri de parcare	4	3	2	1
n. Piețe și centre comerciale	4	3	2	1
o. Aspectul general	4	3	2	1

L8. În zona în care locuiți cât de serioase considerați că sunt următoarele ...?	Problemă foarte serioasă	O problemă nu prea serioasă	Nu e deloc o problemă
a. Acte de vandalism (distrugere a bunurilor publice)	3	2	1
b. Desene și mângăleli pe fațadele blocurilor	3	2	1
c. Furturi din mașini	3	2	1
d. Furturi din locuințe	3	2	1
e. Violențe asupra persoanelor	3	2	1
f. Câini vagabonzi	3	2	1
g. Conflicte între vecini	3	2	1
h. Probleme cu persoane de alte etnie	3	2	1
i. Zgomotul produs de traficul autoturismelor	3	2	1

j. Vecini zgomotoși	3	2	1
k. Copii gălăgioși	3	2	1
l. Poluarea aerului (noxe)	3	2	1
m. Depozitarea necorespunzătoare a gunoaielor	3	2	1
n. Calitatea apei potabile	3	2	1

L9. În general, cât de mulțumit sunteți de oferta de servicii din zonă?	Foarte mulțumit	Mai degrabă mulțumit	Mai degrabă nemulțumit	Foarte nemulțumit
a. Servicii comerciale (magazine, piețe)	4	3	2	1
b. Servicii financiar-bancare	4	3	2	1
c. Posibilități de petrecere a timpului liber	4	3	2	1
d. Transport public	4	3	2	1

L10. De unde locuiți, cât de ușor vă este să ajungeți în următoarele locuri dacă ați avea nevoie?	Foarte ușor	Destul de ușor	Destul de greu	Foarte greu	NC
a. Magazine cu produse de necesitate curentă	4	3	2	1	
b. Supermarket	4	3	2	1	
c. Piață agro-alimentară	4	3	2	1	
d. Dispensar sau cabinet medical	4	3	2	1	
e. Școală	4	3	2	1	
f. Spital	4	3	2	1	
g. Gară	4	3	2	1	
h. Stație de autobuz sau alt mijloc de transport în comun	4	3	2	1	
i. Locul de muncă	4	3	2	1	7

L11. Pe ansamblu, cât de mulțumit sunteți de ...?	Foarte mulțumit	Mai degrabă mulțumit	Mai degrabă nemulțumit	Foarte nemulțumit
a. Locuința dvs.	4	3	2	1
b. Zona în care locuiți	4	3	2	1

L12. În ce măsură vă simțiți în siguranță în ...?	Complet în siguranță	Destul de în siguranță	Nu prea în siguranță	Deloc în siguranță
a. Locuința dvs.	4	3	2	1
b. Zona în care locuiți	4	3	2	1

L13. În următorii trei ani, credeți că situația ...?	Se va îmbunătăți	Va rămâne la fel	Se va înrăutăți	Nu pot aprecia
a. Locuinței dvs.	3	2	1	9
b. Zonei în care locuiți	3	2	1	9

L14. În următorii trei ani, Dvs. aveți intenția să vă mutați din ...?	Da	Nu	Nu pot aprecia
a. Blocul în care locuiți	1	2	9
b. Zona în care locuiți	1	2	9

Ce anume credeți că ar trebui schimbat în zona dvs. pentru a îmbunătăți condițiile de viață ale rezidenților?

L15a. .....
L15b. .....
L15c. .....

L16. Pe ansamblu cum apreciați relațiile dvs. cu vecinii:	4. Foarte bune
	3. Destul de bune
	2. Destul de proaste
	1. Foarte proaste
	7. Nu am nici un fel de relație cu vecinii

L17. Cât de des vi se întâmplă să stați de vorbă cu vecinii sau să vă împrumutați reciproc bani sau diverse obiecte?	4. Foarte des
	3. Destul de des
	2. Destul de rar
	1. Foarte rar/ aproape niciodată

L18. În ultimii ani dvs. sau cineva din gospodărie v-ați certat cu vreunul dintre vecinii dvs.?	3. Da, de mai multe ori
	2. Da, o dată sau de două ori
	1. Nu

L19. În ultimii ani dvs. sau cineva din gospodărie ați colaborat cu vecinii dvs. pentru a realiza împreună diverse reparații sau îmbunătățiri la nivelul blocului și/sau împrejurimilor?

1. Da   2. Nu

L20. În cazul în care asociația dvs. ar dori să realizeze diverse lucrări de amenajări reparații sau îmbunătățiri la nivelul spațiilor comune dvs. sau cineva din gospodărie ați fi dispus să participați....

	Cu siguranță da	Probabil că da	Probabil că nu	Cu siguranță nu	Nu pot aprecia
a. Prin muncă	4	3	2	1	9
b. Prin bani	4	3	2	1	9

Document C. Cerința privind îmbunătățirea competențelor în domeniile vizate de SDL/DLRC

Modelul de raportare a activităților desfășurate de GAL în vederea îmbunătățirii competențelor în domeniile vizate de SDL/DLRC include următoarele informații:

- ▶ justificarea alegerii domeniului de formare în acord cu nevoile de dezvoltare identificate în SDL
- ▶ numele și prenumele persoanelor care au beneficiat de formare în domeniile vizate de SDL/DLRC;
- ▶ tipul de partener local pe care îl reprezintă în cadrul GAL (autoritate publică locală, instituție publică, sector privat, societate civilă, comunitate marginalizată, alte comunități din teritoriu);
- ▶ instituția, unde este cazul, sau zona/comunitatea, în cazul persoanelor fizice;
- ▶ funcția, unde este cazul, sau grupul vulnerabil, în cazul persoanelor fizice;
- ▶ poziția în cadrul GAL (membru AGA, membru C.D., personal administrativ, facilitator comunitar);
- ▶ tema cursului în domeniile vizate de SDL/DLRC;
- ▶ organizator curs;
- ▶ perioada și locul unde s-a desfășurat cursul;
- ▶ date de contact ale persoanelor care au beneficiat de formare;
- ▶ semnătura persoanelor care au beneficiat de formare.

Document D. Exemple de activități de dezvoltare și întărire a comunității

Facilitatorul comunitar, pe lângă activitățile zilnice și întrunirile publice, poate desfășura în zona/ele marginalizate următoarele tipuri de activități pentru construire comunității:

Activități artistice

- Cursuri de acordeon, muzicuță, țambal, pian, tobe, chitară etc. (adresate copiilor);
- Cursuri – “micii actori”, schițe, monologuri, recitare poeme (adresate copiilor);
- Cursuri de inițiere în desen, pictură;
- Cursuri de inițiere în și competiții de dans;
- Piese de teatru, concerte (adresate copiilor);
- Personalizarea clădirilor din cartier.

Activități culturale

- Vizitare muzee (pentru copii și părinți);
- Vizionare filme și piese de teatru (pentru copii);
- Vizionare desene animate, documentare, filme artistice cu ajutorul unui video proiector;
- Organizarea de evenimente culturale în comunitate cu participarea rezidenților și cu invitați din alte cartiere și/sau a unor personalități (“vedete”) locale/naționale.

Călătorii, turism și activități sportive

- Organizarea de jocuri pentru copii;
- Organizarea de competiții (cu premii) pentru copii;
- Excursie la mare sau în altă locație pentru copii.

Activități educative

- Identificarea și colaborarea cu un învățător sau profesor transformațional pentru copiii din zona marginalizată care au dificultăți la școală, pe modelul inițiativei *Teach for Romania*;
- Organizarea evenimentului Ziua curățeniei sau “Cea mai frumoasă curte” în cartier;
- Realizarea unui Regulament de bună purtare în cartier și monitorizarea respectării acestuia.

Maparea comunității

În special pentru comunitățile de adăposturi improvizate, maparea zonei cu participarea comunității (spre exemplu prin metoda *Open Street Maps*) poate reprezenta un instrument puternic pentru implicarea și responsabilizarea comunității.

Monitorizarea cu participarea comunității

Organizarea unei cutii de sugestii și reclamații (una pentru copii și una pentru adulți);

Organizarea de ședințe publice în cadrul cărora să se discute principalele probleme (deduse din „sugestii și reclamații”) și soluții care să fie luate în considerare și utilizate în acțiunile ulterioare, concrete.

Document E. Exemplu de identificare și justificare a tipurilor de măsuri necesar de întreprins în ZUM

Extrase din analiza pentru identificarea și justificarea măsurilor necesare pentru rezolvarea problemelor dintr-o zonă urbană marginalizată de tip mahala de adăposturi improvizate, comunitate de romi.¹

Problema #1: Lipsa locurilor de muncă în sectorul formal

Cea mai mare parte a locuitorilor din Valea Rece nu sunt angajați și au șanse reduse să fie angajați pe piața formală a muncii, în principal din cauza nivelului redus de educație și calificare, dar și din cauza condițiilor precare de locuire și a contextului economic general.

Inițiative de economie socială au existat în comunitate, însă au fost lipsite de succes. Un exemplu este atelierul de tâmplărie ridicat de primărie în comunitate. Acesta a fost un eșec, dar nici o persoană interviuată nu a putut sau nu a vrut să explice ce s-a întâmplat și care a fost problema principală.

Măsuri posibile

- Acordarea de subvenții pentru angajatori care angajează persoane din Valea Rece.
- Realizarea unui parteneriat cu AJOFM/ societate civilă pentru calificarea forței de muncă.
- Crearea unui Centru Comunitar de Resurse la care să aibă acces toți rezidenții din Valea Rece, inclusiv cei din Valea Rece - Adăposturi improvizate. În cadrul acestuia, în colaborare și sub supervizarea Agenției Județene pentru Ocuparea Forței de Muncă, un agent de ocupare va furniza următoarele servicii care nu sunt disponibile în cadrul Serviciului Public de Ocupare:
  1. Servicii de ocupare individualizate (scrierea unui CV, prezentarea la interviu, căutarea unui loc de muncă etc.).
  2. Servicii de acompaniere în găsirea unui loc de muncă.
  3. Servicii de diseminare a locurilor de muncă existente în oraș și de consiliere în vederea conștientizării beneficiilor unui loc de muncă pe piața formală.

¹ Banca Mondială (2014) *Elaborarea strategiilor de integrare a comunităților urbane marginalizate – Studiu conceptual 1. Târgu Mureș: Valea Rece zona de tip mahala de adăposturi improvizate*. Disponibil la adresa: http://www.elard.eu/news/en_GB/2014/06/12/readabout/wb-s-project-in-romania.

Problema #2: Neparticipare școlară și risc mare de abandon școlar în rândul copiilor și tinerilor

Mediul de acasă nu încurajează participarea școlară, părinții nu se implică în motivarea și educarea copiilor.

Majoritatea cadrelor didactice au mai degrabă un rol pasiv, nu sunt proactive în atragerea și integrarea copiilor în școală, nu sunt pregătite profesional și nici nu au capacitatea să gestioneze comunicarea cu copiii provenind din zone defavorizate.

Riscul de abandon este în primul rând cauzat de lipsurile materiale ale familiilor care trebuie să susțină la școală în medie 3-5 copii. De asemenea, este alimentat și de elementul cultural al căsătoriilor la vârste fragede, participarea școlară a fetelor fiind foarte redusă după vârsta de 13 ani. Pe de altă parte, instabilitatea locuirii, atât din perspective condițiilor de locuire (construcții improvizate, risc de suprapopulare, incendiu etc.), cât și a migrației părinților, crește riscul de abandon școlar.

Măsuri posibile

- Crearea unui Centru Comunitar de Resurse la care să aibă acces toți rezidenții din Valea Rece, inclusiv cei din Valea Rece - Adăposturi improvizate. În cadrul acestuia, în colaborare și sub supervizarea Inspectoratului Școlar Județean, un mediator școlar va furniza următoarele servicii educaționale pentru copii:
  1. Servicii de „școală după școală” care să asigure o masă caldă, pregătirea temelor, consiliere.
  2. Activități de îndrumare, pe bază de voluntariat, oferite de profesori pentru copiii din comunitate înregistrați în clasele primare și secundare.
  3. Activități de familiarizare și principii de bază pentru navigare pe Internet, tehnici de redactare pentru toate vârstele (copii, adolescenți și persoane adulte), în cadrul Punctului de Acces Public la Informație (care va fi dotat cu 8 calculatoare și Internet).
  4. Activități de recenzare și înregistrare a copiilor de vârstă școlară din comunitate pentru a crește participarea școlară a acestora.
  5. Cursuri de educație parentală pentru adulți și implicarea părinților în activitățile copiilor - realizarea de activități comune.
- Asigurarea transportului gratuit la școală pentru copiii care merg la școlile din afara zonei.
- Construirea unei grădinițe în comunitate.
- Construirea unei școli cu clasele I-VIII în comunitate. ***Această măsură propusă în consens de actorii locali ar adăuga o nouă dimensiune la segregarea teritorială și la excluziunea socială existente. Din acest motiv nu recomandăm implementarea acestei măsuri.***
- Program de pregătire a cadrelor didactice din toate școlile din apropierea zonei pentru lucrul cu copiii din zonele dezavantajate (să fie proactive în integrarea lor în școală, să comunice cu părinții și cu copiii etc.), organizat de Inspectoratul Școlar Județean.

Problema #3: Accesul redus la servicii medicale

Serviciile medicale în zonă sunt asigurate, o dată pe săptămână, de un medic care oferă consultații, în condiții improprietăți desfășurării actului medical. În comunitate a existat un dispensar medical care a funcționat până în 2011, când a fost spart și au fost furate echipamentele. De asemenea, din cauza câtorva conflicte la ridicare de urgență a unor pacienți din Valea Rece, echipajele SMURD evită să mai intre în zonă, bolnavii fiind aduși de deținători la bulevardul Calea Sighișoarei.

Rezidenții din comunitate doresc construirea unui dispensar în comunitate, care să fie dotat cu echipamente specifice și cu asigurarea prezenței zilnice a unui medic. Dată fiind experiența anterioară, dar și situația de fapt din prezent, este mai realistă acoperirea nevoilor comunității prin prezența constantă a unui asistent medical comunitar care să ofere servicii socio-medicale de bază și referire/ acompaniere către serviciile medicale specializate, bine dezvoltate la nivelul orașului.

Măsuri posibile

- Crearea unui Centru Comunitar de Resurse la care să aibă acces toți rezidenții din Valea Rece, inclusiv cei din Valea Rece - Adăposturi improvizate. În cadrul acestuia, în colaborare și sub supervizarea Direcției de Sănătate Publică, un asistent medical comunitar sau un mediator sanitar pentru romi va furniza următoarele servicii socio-medicale, care promovează abordarea preventivă în domeniul sănătății:
  1. Identificarea nevoilor de îngrijire medicală și a cazurilor de persoane cu dizabilități și boli grave. Monitorizarea cazurilor de boli transmisibile.
  2. Asistență medicală primară, referire și acompaniere la servicii medicale specializate.
  3. Realizarea de cursuri sau campanii de informare cu tematica: educație pentru sănătate, igienă pentru copii și pentru adulți, educație sexuală și planificare familială.
  4. Asigurarea în regim de gratuitate a metodelor contraceptive. În acest scop, asistentul medical comunitar va coopera în cadrul proiectului un medic de familie.

Document F. Exemplu de sinteză a măsurilor necesar de întreprins pentru un ZUM

Acțiuni necesar de întreprins pentru rezolvarea problemelor dintr-o zonă urbană marginalizată²

1	Program de ecologizare/ salubritate/ igienizare a zonei cu participarea comunității
2	Implicarea angajaților din comunitate ca factori mobilizatori
3	Parteneriat între primărie și serviciul de salubritate pentru ridicarea gunoiului menajer, instalarea de containere
4	Program de educare a locatarilor în vederea păstrării curățeniei în zonă
5	Amenajare spațiu de joacă pentru copii prin acțiuni de voluntariat
6	Construirea de case/ locuințe sociale
7	Program de consiliere și un regulament de ordine interioară cu recompense și sancțiuni
8	Realizare infrastructură sanitară cu toalete și dușuri cu apă caldă și rece în zona locuințelor improvizate
9	Campanie de informare și educare a locuitorilor pentru acceptarea și creșterea utilizării infrastructurii sanitare
10	Realizarea și îmbunătățirea infrastructurii tehnico-edilitare din zonă (continuarea drumului principal, asfaltarea străzilor secundare, dezvoltarea infrastructurii apă-canal, dezvoltare infrastructură electricitate)
11	Sprijinirea inițiativelor antreprenoriale în vederea creării de noi locuri de muncă
12	Crearea de întreprinderi sociale
13	Acordarea de subvenții pentru angajatori care angajează persoane din comunitatea marginalizată
14	Realizarea unui parteneriat cu AJOFM/ ONG-uri pentru calificarea forței de muncă din teritoriu
15	Crearea unui Centru Comunitar Integrat (CCI) la care să fie asigurat accesul tuturor rezidenților și în cadrul căruia să fie furnizate următoarele servicii:
A	▶ Servicii educaționale pentru adulți
B	▶ Servicii personalizate de ocupare (de un agent de ocupare din cadrul AJOFM)
C	▶ Servicii educaționale pentru copii (de un mediator școlar)
D	▶ Servicii socio-medicale (de un asistent medical comunitar sau mediator sanitar)
E	▶ Servicii pentru copiii în situații de vulnerabilitate (de un mediator comunitar)
F	▶ Servicii de întărire a comunității (de un mediator comunitar)
G	▶ Punct de Acces Public la Informații (în grija unui manager PAPI)
H	▶ Proiecte de personalizare a clădirii CCI (în interiorul și exteriorul acesteia) realizate cu participarea voluntară a comunității, sub îndrumarea unor ONG-uri sau arhitecți
16	Construire grădiniță în comunitate
17	Pregătirea cadrelor didactice pentru lucrul cu copiii din zonele dezavantajate
18	Asigurarea transportului gratuit la școală
19	Recenzarea populației, introducerea unor măsuri privind înregistrarea rezidenților
20	Acțiuni ale poliției locale de informare și control privind cerșetoria și prostituția
21	Realizarea de campanii ale poliției de proximitate pentru securizarea zonei
22	Parteneriat cu reprezentanții mass-media pentru proiectele de dezvoltare a zonei

² Banca Mondială (2014) *Elaborarea strategiilor de integrare a comunităților urbane marginalizate – Studiu conceptual 1. Târgu Mureș: Valea Rece zona de tip mahala de adăposturi improvizate. Disponibil la adresa: http://www.elard.eu/news/en_GB/2014/06/12/readabout/wb-s-project-in-romania.*

Document G. Informații generale și exemple de activități privind combaterea segregării

Scopul acestui ghid este să ofere informații generale privind segregarea, să descrie aspecte ale segregării și să ofere exemple de activități care se adresează combaterii acestui fenomen.

I. Informații generale

În conformitate cu *“Ghidul adresat Statelor Membre pentru folosirea fondurilor structurale și de investiții în combaterea segregării teritoriale și școlare”*³, precum și cu regulamentele referitoare la Fondul Social European și Fondul European pentru Dezvoltare Regională, **fondurile structurale și de investiții nu pot fi folosite pentru generarea sau perpetuarea segregării.**

Există două principii de bază enunțate în ghidul Comisiei Europene:

1. **Non-segregarea** – fondurile structurale și de investiții nu pot fi folosite pentru crearea de facilități/ servicii noi, segregate, sau pentru dezvoltarea/ întreținerea celor deja segregate. Investițiile în locuire sau educație nu pot duce la izolarea sau la concentrarea grupurilor vulnerabile în anumite spații.
2. **Desegregarea** – fondurile structurale și de investiții pot fi folosite pentru eliminarea sau pentru diminuarea semnificativă a segregării. Activitățile ar trebui să fie de relocare a locuitorilor din zonele segregate în comunități nesegregate și mutarea copiilor din școlile/ clasele segregate.

Principiul non-segregării

Aplicantul va explica în propunerea de proiect cum activitățile propuse nu vor avea ca efect crearea de servicii sau zone segregate. Oferirea de servicii precum educația sau locuirea au scopul de a îmbunătăți calitatea vieții în comunitățile dezavantajate. Dacă aceste servicii însă au ca efect separarea/ izolarea grupului vulnerabil de restul societății atunci intervenția încalcă principiul non-segregării. Îmbunătățirea serviciilor de educație și a infrastructurii în comunitățile marginalizate (în special în cele de romi) constituie o prioritate, însă, în cazul în care comunitatea este segregată, investițiile de genul acesta trebuie însoțite de investiții care să conducă la crearea sau întărirea relației între grupul vulnerabil și comunitatea majoritară, prin desfășurarea de activități comune, ideal în spațiile/ facilitățile amenajate prin investiții din proiect. Frecvența acestor activități depinde de nevoile din teren și de dinamica dintre cele două comunități.

Principiul desegregării

Dacă în comunitate există deja zone sau servicii segregate aplicantul va explica care sunt activitățile din proiect care duc la desegregare și cum anume aceste măsuri vor produce desegregarea. Se va ține cont de planurile de desegregare școlară, acolo unde acestea există.

---

³ http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/thematic_guidance_fiche_segregation_en.pdf

Sunt considerate ca activități de desegregare:

- ▶ activitățile care au ca scop reducerea sau dispariția decalajului care ține de existența/ calitatea serviciilor
- ▶ activitățile care au ca scop micșorarea/ dispariția distanței fizice între comunitatea marginalizată și restul comunității
- ▶ activitățile desfășurate în comun de membrii grupului vulnerabil segregat și ai comunității majoritare cu scopul de a îmbunătăți relația dintre cele două comunități

În cazul în care în procesul de monitorizare se va observa că eforturile/ activitățile de desegregare nu dau rezultate sau nu există progres, atunci se va analiza un posibil eșec al componentei de desegregare, cu consecințele de rigoare (posibilitatea declarării neeligibile a cheltuielilor aferente acestei componente).

Procesul de desegregare trebuie pregătit în timp și implică mai mult decât intervenția directă de desegregare. Este nevoie de comunicare pe tot parcursul procesului atât cu comunitatea segregată, cât și cu comunitatea majoritară, ambele fiind influențate de procesul de desegregare. Pe parcursul procesului pot apărea diverse situații, dintre care amintim:

- ▶ **Dorința comunității segregate de a rămâne împreună.** Fenomenul segregării poate fi generat în anumite cazuri și de auto-segregare. Procesul de desegregare trebuie realizat prin consultarea și consimțământul comunității. Există situații în care dezmembrarea comunității și implicit a relațiilor de întraajutorare stabilite între membrii acestei comunități duce la o excluziune socială și mai mare. Situațiile sunt diverse și orice soluție trebuie să implice acordul locuitorilor. Consultările cu comunitatea trebuie să fie unele în care locuitorilor li se explică clar avantajele și dezavantajele relocării sau rămânerii într-o locație segregată. Atunci când comunitatea consideră foarte importantă menținerea rețelei sociale din interiorul comunității segregate, intervențiile pot fi:
  - ❖ relocarea întregii comunități realizată numai cu acceptul comunității
  - ❖ îmbunătățirea condițiilor de viață în aceste comunități (inclusiv facilitarea conexiunilor cu comunitatea majoritară și facilitarea accesului la serviciile de bază)
  - ❖ punerea în legalitate – acolo unde este cazul și acolo unde este posibil
- ▶ **Atitudinea comunității majoritare.** Orice proces de desegregare trebuie însoțit de măsuri care să țintească îmbunătățirea atitudinilor comunității majoritare, a vecinilor sau a părinților copiilor față de cei care sosesc în vecinătatea sau în școala lor. Comunitatea segregată s-a format în unele cazuri tocmai datorită atitudinii de respingere din partea comunității majoritare și datorită acțiunilor de evacuare inițiate de autoritatea publică locală. De aceea reintegrarea în societate trebuie să fie însoțită de acțiuni (discuții, activități comune, etc) care să vizeze o mai bună cunoaștere a comunității segregate și găsirea de modalități de interacțiune între adulți și între copii.

Deși majoritatea celor care sunt afectați de fenomenul segregării sunt de etnie romă, procesul desegregării trebuie să se adreseze întregii comunități/zone (în cazul în care aceasta este mixtă din punct de vedere etnic). Intervenția doar asupra unei părți din comunitatea dezavantajată poate crea tensiuni intra-comunitare.

Educație

În ceea ce privește educația, Ordinul ministrului educației naționale și cercetării științifice nr. 6134/2016 privind interzicerea segregării școlare în unitățile de învățământ preuniversitar ne oferă definiția , practicile care duc la segregare școlară și exemple de activități care duc la combaterea/ eliminarea segregării școlare.

Conform acestui ordin, „Constituie segregare școlară pe criteriul etnic separarea fizică a antepreșcolarilor, preșcolarilor sau elevilor aparținând unui grup etnic în unitățile de învățământ preuniversitar/grupe/clase/clădiri/ultimele două bănci/altele, astfel încât procentul antepreșcolarilor, preșcolarilor sau elevilor aparținând grupului etnic respectiv din totalul elevilor din unitatea de învățământ preuniversitar/grupă/clasă/clădire/ultimele două bănci/altele este disproporționat în raport cu procentul pe care copiii aparținând grupului etnic respectiv îl reprezintă în totalul populației de vârstă corespunzătoare unui ciclu de educație în respectiva unitate administrativ-teritorială..”

Tipuri de investiții FSE+ care duc la combaterea segregării:

- activități de dezvoltare comunitară și de facilitare a dialogului și a dezbaterilor publice pentru pregătirea procesului de incluziune
- asigurarea unei mai bune pregătiri a profesorilor
- instruirea mediatorilor școlari și a mentorilor
- activități care duc la îmbunătățirea legăturii între părinți și școală
- activități de școală după școală și extra-curriculare
- campanii de creștere a conștientizării față de existența fenomenului și necesitatea combaterii lui
- sprijin oferit elevilor transferați de la școlile segregate
- activități de promovare a inter- culturalității
- facilitare accesului la școală (servicii de transport)
- asigurarea accesului la educație prin facilitarea transportului copiilor la școală, în cazul unor distanțe mari între comunitate și școală
- asigurarea unor servicii de educație conforme cu standardele de calitate existente

Locuire

Segregarea reprezintă concentrarea într-un anumit spațiu a unui grup vulnerabil și/sau separarea acestui grup de restul comunității prin granițe. Granițele pot fi granițe naturale (râu, deal, etc.), granițe construite (zid, gard, etc.) sau granițe simbolice (o stradă, o zonă, etc.).

Conform ghidului Comisiei Europene, trebuie evitată construcția sau achiziția de locuințe sociale în zone segregate

Reguli de bază care trebuie aplicate în investițiile care urmăresc îmbunătățirea condițiilor de locuire:

1. Investițiile de tip „hard” trebuieacompaniate de măsuri de tip “soft” , într-o abordare integrată. Câteva exemple de astfel de măsuri: asigurarea accesului la un loc de muncă sau la servicii medicale, educaționale; programe de pregătire vocațională și mentorat; activități generatoare de venit-antreprenoriat. Măsurile de tip “soft” ar trebui să fie dezvoltate înainte de investițiile de tip “hard” sau odată cu acestea.

Scopul investițiilor trebuie să fie acela de a elimina disparitățile de la nivel teritorial și social între comunitatea segregată și comunitatea majoritară și să îmbunătățească accesul la infrastructură și la servicii de calitate (servicii de educație, de sănătate, transport public, acces la apă, canalizare, etc.). În cazul relocării unei comunități, se va acorda atenție următoarelor aspecte:

- relocarea unei comunități nu trebuie să fie realizată într-o zonă segregată
  - din motive de sustenabilitate financiară, pentru relocare, se va lua în calcul în primul rând stocul de locuințe libere existent pe piață, pentru a nu se realiza investiții mult mai costisitoare în locuințe noi și în rețele de apă, canal, electricitate, etc.
  - procesul de relocare trebuie planificat în amănunt și însoțit de un proces de pregătire atât a comunității care este relocalată, cât și a vecinilor acestei comunități.
2. Pentru a îmbunătăți legătura între comunitatea segregată și comunitatea majoritară sunt încurajate investițiile în infrastructură (ex. rețea de transport public). Ele trebuie să fie însoțite, de asemenea, de măsuri de tip “soft”.
  3. Relocarea nu poate duce la segregare.
- Tipuri de investiții FSE care duc la combaterea segregării – recomandate în ghidul Comisiei Europene: dezvoltare comunitară, consultări cu comunitatea, activități de mediere, instruire, activități generatoare de venit (antreprenariat, angajarea în cadrul entităților de economie socială)
  - activități de combatere a discriminării
  - activități care vizează reglementarea situației juridice a locuirii

II. Dimensiuni ale segregării întâlnite în România

În România segregarea se manifestă în special în domeniul educației și locuirii. În domeniul educației grupul care este adesea victimă a segregării îl reprezintă romii. Segregarea rezidențială poate afecta mai multe categorii dezavantajate (în general afectate de sărăcie). În descrierea de mai jos a aspectelor segregării sunt menționați romii, dar applicantul este încurajat să se adreseze segregării care afectează orice alt grup vulnerabil (persoane cu dizabilități, bătrâni, etc).

Cauzele care au dus la formarea de comunități segregate sunt foarte diverse. În educație, decizia de segregare este luată la nivelul școlii, prin repartizarea copiilor de romi în clase/ școli unde marea majoritate sunt romi.

În domeniul locuirii cauzele sunt multiple: decizii de evacuare și relocare de obicei la marginea sau în afara localității, așezări informale mai noi sau formate de mulți ani, auto-segregare, etc.

Principalele aspecte ale segregării care trebuie luate în calcul atunci când identificăm o comunitate segregată sau atunci când decidem asupra activităților de desegregare sunt:

A) Dimensiunile segregării școlare:

1. Gradul de concentrare a copiilor romi în școală/clasă (procentul copiilor romi)

Principalele tipuri de situații întâlnite sunt:

- atunci când comunitatea este deservită de două sau mai multe școli există situații în care elevii romi sunt repartizați doar într-o școală sau într-o clădire a școlii. Departajarea se poate face și prin alt tip de criterii (diverse teste), dar care în mod clar îi afectează pe copiii romi (ceea ce se numește „discriminare indirectă”).
- procentul de copii romi din școală depășește procentul de copii romi din comunitate – din cauze diverse (fie copiii din comunitatea majoritară merg la altă școală decât cea din comunitate, fie romii se simt excluși din alte școli, etc.).
- Elevii romi sunt repartizați într-o clasă, în timp ce ceilalți copii sunt repartizați în alte clase (nu se realizează mixitatea la nivelul claselor).

2. Distanța față de școală

Distanța este importantă nu numai pentru că ne indică cât de departe se află școala de comunitate, ci și pentru că ne indică timpul în care copilul parcurge distanța. Condițiile meteo (ex. ploi, ninsori) pot avea un

efect important asupra timpului parcurs de elev până la școală, în special în cazul comunităților segregate. Distanțele mici pot fi greu de parcurs în anumite condiții. De asemenea, dacă există mijloace de transport, distanțele mari (mai ales din mediul rural) pot fi parcurse ușor. Din punct de vedere al segregării școlare este important să corelăm distanța cu timpul parcurs, pentru a identifica o posibilă situație în care accesul la educație este îngreunat de acești doi factori. Conform unui studiu al Institutului de Științe ale Educației, timpul mediu pe care un elev îl petrece pe drum este de 50 de minute (dus-întors), dar mai mult de jumătate din copii alocă mai puțin de 30 de minute pentru această activitate⁴.

B) Dimensiunile segregării rezidențiale:

- **Distanța fizică față de cea mai apropiată localitate** este cea mai evidentă formă de segregare, comunitățile constituite din etnici romi sunt situate la distanță față de comunitatea majoritară. Pot exista granițe între comunitatea segregată și comunitatea majoritară (râu, deal, gard, zid, etc.). Pot exista cazuri extreme de comunități care trăiesc izolate în păduri sau în condiții de hazard (pe malul râului, sub liniile de înaltă tensiune). Măsurarea distanței se poate face în număr de km (până la cea mai apropiată localitate sau până la localitatea care oferă servicii necesare comunității precum educația) sau timpul necesar deplasării (uneori distanțele mici pot deveni dificile sau cele mari pot fi ușor de parcurs dacă există linii de transport). Existența unor linii de transport în comun, acolo unde este necesar, este de asemenea un indicator al desegregării.
- **Distanța socială față de ceilalți locuitori** – sunt situații (mai ales în orașele mici sau în mediul rural) în care grupul segregat nu are o problemă de distanță fizică, ci mai degrabă interacțiunea cu comunitatea majoritară este total absentă sau minimă. În multe situații există granițe simbolice (o stradă sau o serie de străzi). Distanța socială poate fi măsurată prin procentul între numărul de contacte pe care cei din comunitatea segregată le au între ei raportat la numărul de contacte pe care le au cu membrii comunității majoritare.

Gradul de concentrare a romilor în teritoriul sau comunitatea respectivă (procentul de romi) – pe lângă criteriul distanței, în practică de multe ori segregarea se face pe criteriul etnic. Istoria și modul în care s-au format comunitățile de romi pot fi foarte diferite, însă, dacă rezultatul este același (comunitate segregată), atunci trebuie acționat în vederea desegregării. Sărăcia – comunitatea respectivă este clasificată ca fiind comunitate marginalizată sau defavorizată conform ghidului.

III. Exemple de activități de desegregare

- Activitățile de tip „soft” care vizează desegregarea trebuie să îndeplinească două criterii: **activitățile să răspundă nevoilor locale**. Exemplele de mai jos pot fi adaptate în funcție de specificul local. Ele sunt doar indicații, aplicantul poate să dezvolte alte tipuri de activități, în funcție de nevoi. **activitățile trebuie să contribuie la interacțiunea și colaborarea** între comunitatea segregată și membrii comunității majoritare (vecini, membrii aceluiași grup de vârstă, etc).

Pentru orice tip de activitate, aplicantul va specifica cum contribuie această activitate la desegregare. Această explicație depinde de contextul local, de istoria interacțiunilor dintre cele două comunități. De aceea, aplicantul va descrie în detaliu situația de la nivel local și motivația acțiunilor propuse.

- **Este nevoie de o abordare în etape a problemei desegregării.** În unele cazuri segregarea este un proces care a început cu mult timp în urmă, poate durează de generații, iar la nivelul localității/zonelor aceasta nu a fost considerată niciodată o problemă. Chiar punerea în discuție a acestui fenomen în cadrul zonei/localității poate reprezenta primul pas. E posibil ca atitudinile comunității majoritare să nu fie prietenoase față de grupul segregat (aceasta e una din cauzele segregării) sau poate chiar autoritatea locală a generat acest fenomen (prin relocare). De aceea, **selectarea și descrierea măsurilor pentru desegregare trebuie să țină cont de:**

---

⁴http://nou2.ise.ro/wp-content/uploads/2012/08/Studiu.ISE..Timpul_elevilor.pdf

- ❖ cauzele segregării (cum s-a ajuns în această situație)
- ❖ principalii agenți care au generat segregarea (autoritatea locală, politicile de locuire, auto-segregare, etc.)
- ❖ principalele probleme cu care se confruntă comunitatea segregată
- ❖ principalii agenți care pot contribui la desegregare
- ❖ principalele obstacole în calea procesului de desegregare și cum vor fi ele adresate

Exemple de tipuri de activități care pot contribui la desegregare

A. Activități generale

A.1 Activități care micșorează distanța fizică sau adresează barierele între comunitatea segregată și restul comunității:

- înființarea unei linii de transport
- mici lucrări de amenajare (pietruire drum, realizarea de podețe, etc.) pentru facilitarea accesului
- dărâmarea unor bariere (zid, gard, etc.) care separă comunitatea de restul populației și măsuri de încurajare a colaborării
- pregătirea procesului de relocare a comunității segregate
- măsuri de organizare și consultare comunitară

A.2 Activități care vizează dezvoltarea/ construirea relațiilor între comunitatea segregată și comunitatea majoritară:

- activități de consultare periodică a membrilor comunității segregate și a membrilor comunității majoritare pentru pregătirea procesului de desegregare. În unele cazuri acceptarea unor vecini care fac parte din categorii defavorizate sau împărțirea spațiului public cu aceștia poate genera rezistență. În cele mai multe cazuri prejudecățile se bazează pe o lipsă de cunoaștere sau pe o cunoaștere greșită a grupului vulnerabil. De aceea activitățile de cunoaștere reciprocă pot duce la o acceptare mult mai rapidă a măsurilor de desegregare
- organizarea unor întâlniri periodice între membrii grupului segregat și comunitatea majoritară în care se desfășoară activități comune sau se discută subiecte de interes pentru întreaga comunitate
- organizarea de întâlniri și activități comune pe grupuri (tineri, mame, bătrâni, etc.), cu membrii din ambele comunități
- organizarea de evenimente sportive (fotbal pentru incluziune, crearea de echipe mixte, etc.) și/ sau artistice în care se promovează desegregarea și incluziunea grupurilor dezavantajate
- alte evenimente care promovează vizitele și interacțiunea (organizarea unei “zile de vizită” sau încurajarea contactului direct între familiile din cele 2 comunități, etc.)
- facilitarea contactului și interacțiunii cu autoritățile locale (prezența la ședințele de consiliu sau audiențe, întâlniri cu comunitatea) în care se discută și se caută soluții pentru problemele comunității defavorizate
- alte activități care implică dialogul și colaborarea.

ATENȚIE:

- aceste activități trebuie organizate periodic ex. cel puțin bilunar pentru a avea un efect
- în cadrul acestor activități trebuie încurajată cât mai mult interacțiunea și dialogul între membrii comunității segregate și ai comunității majoritare.

B. Măsuri specifice principalelor domenii de intervenție

B.1 Măsuri care privesc educația:

- organizarea de cursuri de educație alternativă (ex. sport, muzică, artă, activități de auto-cunoaștere și de cunoașterea celuilalt, etc) în care participă membrii din comunitatea segregată și din comunitatea majoritară
- facilitarea accesului la școală – în cazul în care distanța parcursă de copii este o problemă, atunci se va asigura transportul
- organizarea periodică de activități comune între copii, tineri, părinți din comunitatea segregată și din comunitatea majoritară
- activități de cunoaștere a membrilor grupului segregat – de ex. istoria romilor, obiceiuri locale, etc
- facilitarea cunoașterii, dialogului și colaborării între părinții copiilor din cele două comunități
- elaborarea, implementarea și monitorizarea planului de desegregare a școlii (vezi Ordinul ministrului educației naționale și cercetării științifice nr. 6134/2016 privind interzicerea segregării școlare în unitățile de învățământ preuniversitar).
- sprijin pentru integrarea copiilor transferați de la școlile segregate la alte școli.
- întâlniri cu părinții copiilor din școlile desegregate pentru a evita fenomenul de „white flight” (transferarea copiilor din comunitatea majoritară la alte școli, astfel încât școala desegregată devine în timp școală segregată). În situația în care părinții preferă să își trimită copiii la alte școli se vor dezvolta activități menite să crească atractivitatea școlilor din zonele segregate.
- centrele (sau activitățile) de tip școală după școală trebuie să asigure participarea copiilor din comunitatea segregată și din comunitatea neselegată. Dacă centrul este amplasat într-o zonă care nu este frecventată de copii din ambele comunități (ex din cauza distanței sau a barierelor sociale.), există riscul să fie frecventat doar de copiii dintr-o singură comunitate și atunci nu se adresează componentei de desegregare, ci doar componentei de îmbunătățire a educației.
- organizarea de sesiuni de instruire pentru profesori și mediatori
- îmbunătățirea legăturii între părinți și profesori sau între părinții din comunitatea segregată și cei din comunitatea majoritară

Alte exemple de măsuri se regăsesc în Ordinul ministrului educației naționale și cercetării științifice nr. 6134/2016 privind interzicerea segregării școlare în unitățile de învățământ preuniversitar și metodologia pentru prevenirea și eliminarea segregării școlare a copiilor romi.

B.2 Activități care privesc ocuparea

- încurajarea angajării în cadrul proiectelor a membrilor din comunitatea segregată și din comunitatea majoritară. Interacțiunile la locul de muncă pot ajuta mult la refacerea legăturilor sociale între membrii celor două comunități cu condiția să muncească în același loc.
- includerea în proiectele de formare profesională continuă a membrilor din ambele comunități.

B.3 Măsuri care privesc sănătatea

- angajarea de mediatori sanitari care să faciliteze accesul membrilor comunității segregate la serviciile de sănătate.
- activități/ campanii de informare referitoare la o viață sănătoasă la care să participe atât membrii comunității segregate, cât și membrii comunității majoritare.

B.3 Măsuri care privesc locuirea

- activități de pregătire a relocării și de relocare a comunităților segregate.
- investiții în infrastructură (FEDR) – pentru a viza desegregarea, aceste investiții (absolut necesare dezvoltării comunităților segregate) trebuie însoțite de măsuri de tip soft. Sunt încurajate activitățile de infrastructură care adresează prin natura lor refacerea legăturilor cu comunitatea majoritară (de

exemplu repararea unui drum sau alte măsuri care facilitează accesul comunității segregate la zonele nesegregate). Dar această infrastructură trebuie construită în comunitatea segregată sau să se adreseze direct acestei comunități.

- măsuri care facilitează intrarea în legalitate a așezărilor și a gospodăriilor segregate.

Document H. Exemple de criterii de selecție a SDL legate de sustenabilitate

Criterii de selecție a strategiilor de dezvoltare locală propuse în studiul Băncii Mondiale privind strategiile de integrare a comunităților urbane marginalizate:⁵

- (1) Planul de acțiune SDL să includă un set de activități de construire și întărire a comunității marginalizate, bazate pe participarea voluntară a rezidenților, inclusiv lucrări de infrastructură, atunci când este posibil.
- (2) Implicarea comunității marginalizate să fie asigurată pe tot parcursul proiectului. În acest scop, activitățile cu caracter intangibil (*soft*), în special cele de dezvoltare comunitară, să fie programate de-a lungul întregii perioade de implementare.
- (3) În cadrul strategiei și planului de acțiune SDL să fie clar definit un sistem de sancțiuni și condiționări care să ajute la motivarea și responsabilizarea comunității marginalizate.
- (4) În relație cu comunitatea marginalizată, să fie angajat un facilitator (instructor, mediator) capabil(ă) să înțeleagă, să comunice eficient, să mobilizeze și să ajute comunitatea să se organizeze.
- (5) Modul cel mai eficient de a îmbunătăți accesul populației din zona marginalizată la servicii este crearea⁶ unei baze multifuncționale (centru comunitar integrat) în zona respectivă⁷
- (6) O echipă dedicată de specialiști să fie angajată ca să furnizeze diferitele servicii⁸ necesare în zonă, într-o manieră constantă și sistematică. Deși această echipă va îndeplini sarcini incluse deja în fișa postului a mai multor funcționari din diferite instituții publice, în lipsa unor eforturi concentrate în zonă, obiectivul integrării are puține șanse de realizare. Politicile publice aplicate uniform în condiții de discrepanță majoră nu reușesc nici să reducă inegalitățile, nici să favorizeze integrarea.
- (7) Pentru a crește nivelul de asumare și valoarea acestui centru multifuncțional ca un reper al identității comunitare, să fie încurajate și finanțate proiecte de personalizare a interiorului și exteriorului clădirii, dezvoltate cu participarea comunității, sub îndrumarea unor ONG-uri sau a unor echipe de urbanști și/sau arhitecți.

---

⁵ Banca Mondială (2014) *Elaborarea strategiilor de integrare a comunităților urbane marginalizate – Instrument de Intervenție Integrată. Strategii de integrare a comunităților urbane marginalizate*. Disponibil la adresa: http://www.elard.eu/news/en_GB/2014/06/12/readabout/wb-s-project-in-romania.

⁶ Construirea, achiziționarea, renovarea sau extinderea clădirii și furnizarea serviciilor.

⁷ Clădirea care găzduiește acest centru va fi suficient de spațioasă pentru a cuprinde toate aceste servicii, va avea un sistem adecvat de iluminare și încălzire, va fi mobilată, dotată cu toalete și păzită. Totuși, clădirea nu va fi impunătoare sau în contrast cu zona, ci într-un stil simplu și ecologic pentru a se încadra în peisajul urban al zonei.

⁸ Aceste servicii vor fi furnizate în cooperare și sub supravegherea instituțiilor publice responsabile, cum ar fi Agenția Județeană de Ocupare a Forței de Muncă (AJOFM), Inspectoratul Școlar Județean (ISJ), Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului (DGASPC), Direcția de Sănătate Publică (DSP), Inspectoratul Județean de Poliție (IPJ), Direcția Județeană de Statistică (DJS).

Document I. Exemplu de prioritizare a măsurilor

Extras din studiul pilot realizat de Banca Mondială într-o zonă urbană marginalizată de tip mahala de adăposturi improvizate, comunitate de romi.⁹

Tabelul include toate acțiunile necesare pentru rezolvarea problemelor din teritoriu (conform sintezei de la punctul 6.1.1 din Modelul Cadru SDL și documentului suport - Document E).

Nivelul de prioritate pentru fiecare măsură de intervenție/partener local este indicat printr-un cod de culori (sau pot fi folosite simboluri) care să indice: prioritate mare, prioritate medie, prioritate scăzută.

Prioritățile de acțiune sunt măsurile de intervenție considerate a fi cu "prioritate mare" de toți partenerii locali (autorități locale și sector public, comunitatea marginalizată, sector privat și societatea civilă).

		Prioritate conform ...		
Măsuri necesare pentru rezolvarea problemelor dintr-o zonă urbană marginalizată (ZUM)		APL	ZUM	S.P. & S.C.
1	Program de ecologizare/ salubritate/ igienizare a zonei cu participarea comunității	■	■	■
2	Implicarea angajaților din ZUM care lucrează la firma de salubritate ca factori mobilizatori în comunitate	■	■	■
3	Parteneriat între primărie și firma de salubritate pentru ridicarea gunoierului menajer, instalarea de containere	■	■	■
4	Program de educare a locatarilor în vederea păstrării curățeniei în zonă	■	■	■
5	Amenajare spațiu de joacă pentru copii	■	■	■
6	Construirea de case/ locuințe sociale	■	■	■
7	- Program de consiliere și un regulament de ordine interioară cu recompense și sancțiuni	■	■	■
8	Realizare infrastructură sanitară cu toalete și dușuri cu apă caldă și rece în zona locuințelor improvizate	■	■	■
9	- Campanie de informare și educare a locuitorilor pentru acceptarea și creșterea utilizării infrastructurii sanitare	■	■	■
10	Realizarea și îmbunătățirea infrastructurii tehnico-edilitare din zonă (continuarea drumului principal, asfaltarea străzilor secundare, dezvoltarea infrastructurii apă-canal, dezvoltare infrastructură electricitate)	■	■	■
11	Sprijinirea inițiativelor antreprenoriale în vederea creării de noi locuri de muncă	■	■	■
12	Crearea de întreprinderi sociale	■	■	■
13	Acordarea de subvenții pentru angajatori care angajează persoane din comunitatea marginalizată	■	■	■
14	Realizarea unui parteneriat cu AJOFM/ ONG-uri pentru calificarea forței de muncă	■	■	■

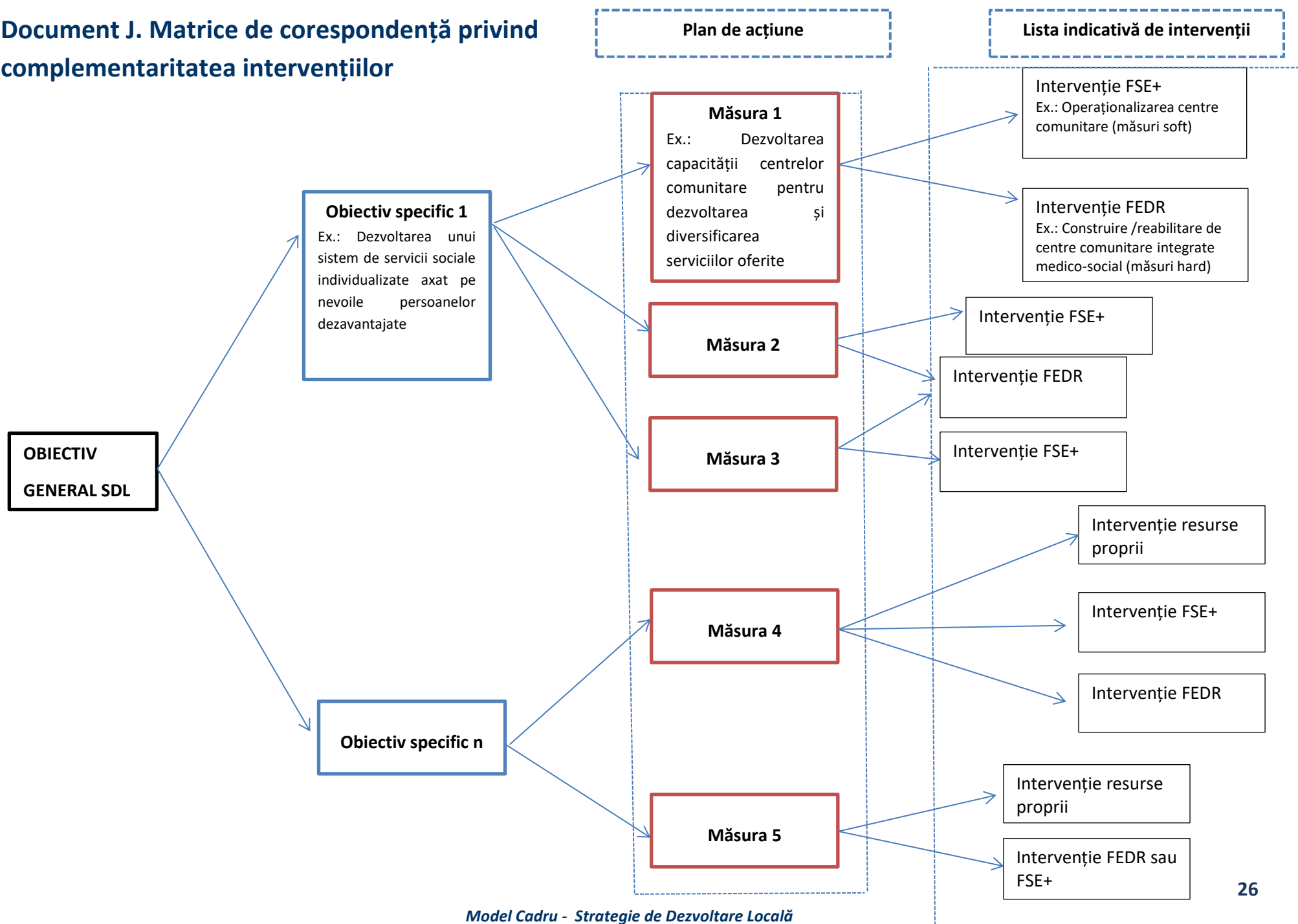
⁹ Banca Mondială (2014) Elaborarea strategiilor de integrare a comunităților urbane marginalizate – Studiu conceptual 1. Târgu Mureș: Valea Rece zona de tip mahala de adăposturi improvizate. Disponibil la adresa: http://www.elard.eu/news/en_GB/2014/06/12/readabout/wb-s-project-in-romania.

15	Crearea unui Centru Comunitar de Resurse (CCR) la care să fie asigurat accesul tuturor rezidenților și în cadrul căruia să fie furnizate următoarele servicii:	■	■	■
A	- Servicii educaționale pentru adulți	■	■	■
B	- Servicii personalizate de ocupare (de un agent de ocupare)	■	■	■
C	- Servicii educaționale pentru copii (de un mediator școlar)	■	■	■
D	- Servicii socio-medicale (de un asistent medical comunitar sau mediator sanitar)	■	■	■
E	- Servicii pentru copiii în situații de vulnerabilitate (de un mediator comunitar)	■	■	■
F	- Servicii de întărire a comunității (de un mediator comunitar)	■	■	■
G	- Punct de Acces Public la Informații (în grija unui manager PAPI)	■	■	■
H	- Proiecte de personalizare a clădirii CCR (în interiorul și exteriorul acesteia) realizate cu participarea voluntară a comunității, sub îndrumarea unor ONG-uri sau arhitecți	■	■	■
16	Construire grădiniță în comunitate	■	■	■
17	Pregătirea cadrelor didactice pentru lucrul cu copiii din zonele dezavantajate	■	■	■
18	Asigurarea transportului gratuit la școală	■	■	■
19	Recenzarea populației, introducerea unor măsuri privind înregistrarea rezidenților	■	■	■
20	Acțiuni ale poliției locale de informare și control privind cerșetoria și prostituția	■	■	■
21	Realizarea de campanii ale poliției de proximitate pentru securizarea zonei	■	■	■
22	Parteneriat cu reprezentanții mass-media pentru proiectele de dezvoltare a zonei	■	■	■

Note: APL - autorități locale și sector public; ZUM - comunitatea marginalizată; S.P. & S.C. - sector privat și societatea civilă.

Document J. Matrice de corespondență privind complementaritatea intervențiilor

Document K. Fișa pentru intervențiile din lista indicativă

Fișa intervențiilor, pe modelul prezentat mai jos, se completează pentru fiecare intervenție din lista indicativă.

Fișa intervenției #1

1.	Regiune de dezvoltare Județ Oraș/municipiu	
2.	Nume GAL	
3.	Date de contact GAL	
4.	Teritoriul vizat de SDL	
5.	Titlul intervenției	
6.	Obiectivul specific SDL la atingerea căruia contribuie intervenția	
7.	Măsura din Planul de acțiune vizată prin intervenție	
8.	Justificarea intervenției	<i>Se menționează problema/ele identificate în studiul de referință pe care le adresează</i>
9.	Comunitatea marginalizată din teritoriu	<i>Se menționează dacă este zonă marginalizată de romi sau nu</i>
10.	Grupuri țintă vizate (<i>persoane aflate în risc de sărăcie și excluziune socială</i>)	<i>Numărul estimat de persoane și tipul de grup țintă</i>
11.	Durata estimată a intervenției	<i>Durata exprimată în luni</i>
12.	Buget estimativ	<i>Suma totală (Eur)</i> <i>Valoare totală eligibilă _____ (FSE+/FEDR+Budeget de stat+Contributie proprie)</i>
13.	Surse de finanțare	<i>FEDR sau FSE+, buget local, buget de stat, contribuție proprie, alte surse</i>
14.	Sustenabilitatea intervenției după încheierea perioadei de finanțare DLRC	

Document L. Monitorizarea cu participarea comunității

Comunitatea marginalizată trebuie să ia parte activ la activitatea de monitorizare a implementării SDL. Monitorizarea cu ajutorul comunității reprezintă atât o formă de supraveghere publică a modului în care SDL este implementată, cât și un mod eficient de a mobiliza comunitatea. Membrii comunității pot identifica erori, face sugestii de îmbunătățire, pot solicita date și pot oferi feedback coordonatorilor proiectului, fapt ce va duce și la o creștere a eficienței în procesul de luare a deciziilor, oamenii vor fi mai bine informați, mai conștienți de drepturile lor în calitate de clienți/beneficiari, cetățeni și ființe umane.

Următoarele instrumente pot fi folosite pentru monitorizarea cu ajutorul comunității:

(1) Cutia cetățeanului: Clasică cutie de sugestii și reclamații va fi plasată în comunitate. Facilitatorul comunitar va colecta mesajele primite de la rezidenții comunității marginalizate. Acestea vor fi analizate împreună cu personalul GAL, iar rezultatele vor fi prezentate atât în ședințele publice pentru comunitate, cât și în ședințele lunare ale Comitetului Director, pentru a se lua măsurile necesare de soluționare.

(2) Mesajul cetățeanului: vezi exemplul (4) din Caseta 2 din Modelul Cadru SDL.

(3) Micul cetățean: Pentru a implica copiii și tinerii în procesul de monitorizare vor fi atrase în proiect școlile frecventate de copiii din comunitate. În cadrul orelor de dirigiență, copiii vor primi chestionare pe care le vor completa acasă împreună cu părinții. Datele culese vor releva gradul de cunoaștere despre intervențiile realizate în comunitate, precum și satisfacția referitoare la aceste intervenții. Chestionarele vor fi înmânate mediatorului școlar sau facilitatorului comunitar care împreună cu personalul GAL le vor analiza. Rezultatele vor fi prezentate atât în ședințele publice pentru comunitate, cât și în ședințele lunare ale Comitetului Director, pentru a se lua măsurile corespunzătoare.

Caseta 1. Avantaje ale monitorizării cu participarea comunității

Asigură o implicare activă a comunităților urbane marginalizate, crește gradul de conștientizare privind dreptul la servicii de calitate; îi face pe membrii comunității participanți direcți în evaluarea și recomandarea de îmbunătățiri ale calității și accesibilității serviciilor existente.

Oferă date direct de la nivelul comunității cu privire la eficiența implementării proiectului/ politicilor și, legat de aceste servicii: care este gradul real de acoperire, nivelul de accesibilitate, modul în care profesioniștii implicați în proiect tratează persoanele din grupurile vulnerabile; care sunt posibilele obstacole cu care aceste comunități se confruntă atunci când utilizează diverse servicii și care sunt zonele în care servicii necesare lipsesc.

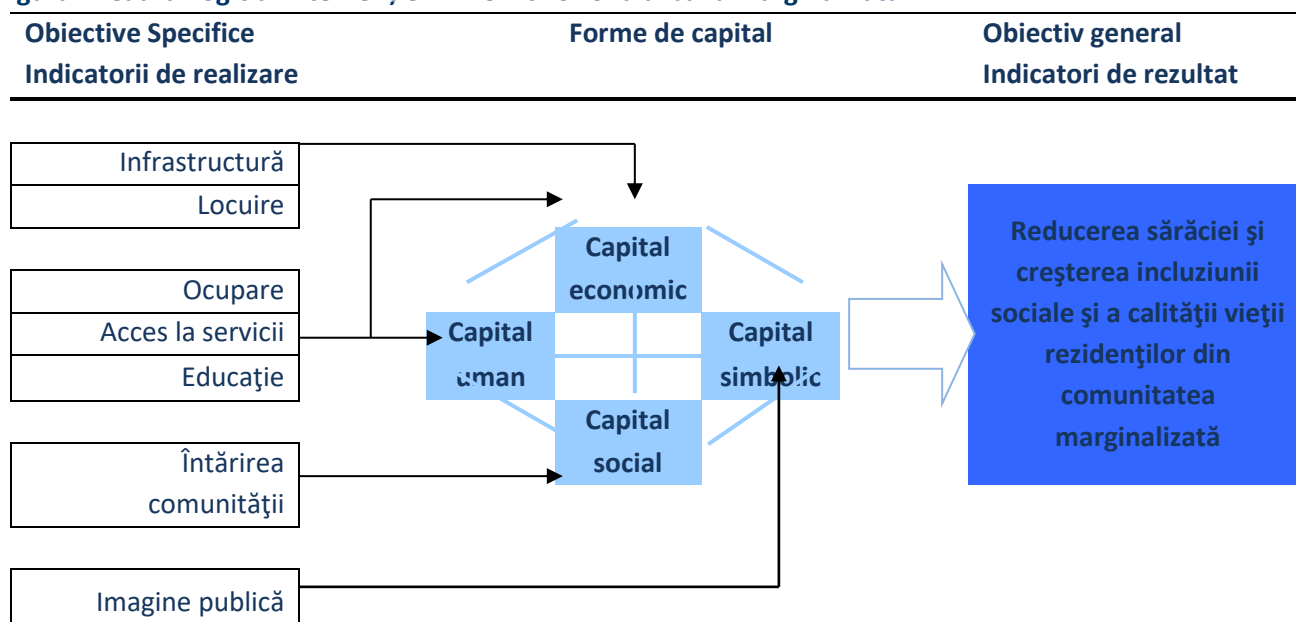
Este un instrument eficient care poate ajuta la identificarea decalajelor și la îmbunătățirea măsurilor adoptate la nivel național, precum și un instrument eficient de sensibilizare a opiniei publice și de advocacy pentru drepturile grupurilor vulnerabile. Poate servi, de asemenea, ca un ghid pentru stabilirea priorităților și luarea deciziilor în ceea ce privește alegerea de programe, politici și practici pentru creșterea bunăstării comunității.

Document M. Exemplu de cadru logic al intervenției și indicatorii de rezultat asociați

Extras din studiul pilot realizat de Banca Mondială într-o zonă urbană marginalizată de tip mahala de adăposturi improvizate, comunitate de romi.¹⁰

Măsurile adoptate pentru atingerea obiectivelor specifice sectoriale contribuie la consolidarea unuia sau mai multor forme de capital al oamenilor din comunitatea marginalizată: capital uman, capital economic sau financiar, capital social și capital simbolic. Aceste forme de capital sunt interconectate și o creștere la nivelul uneia determină îmbunătățiri în alte forme de capital, de asemenea. De exemplu, creșterea accesului la ocuparea forței de muncă duce la creșterea numărului de persoane angajate în mod oficial, care la rândul său duce la un număr mai mare de persoane cu venituri regulate, suficiente pentru a asigura hrana adecvată pentru întreaga familie, și, în același timp, pentru a acoperi costurile legate de școală pentru copii. Astfel, numărul de persoane în sărăcie scade și, simultan, participarea copiilor la educație se îmbunătățește, ceea ce duce la sporirea șanselor de viață pentru viitor. Ca urmare, nivelul de sărăcie este de așteptat să scadă, în timp ce nivelul de incluziune socială și calitate a vieții sunt așteptate să se îmbunătățească în mod semnificativ în comunitatea marginalizată.

Figura 1. Cadrul logic al intervenției DLRC într-o zonă urbană marginalizată

Tabelul 1 prezintă ca exemplu un set de indicatori de rezultat asociați cadrului logic din Figura 1. Țintele din tabel sunt fictive. Datele de referință (nivelul de bază) și țintele de atins până în 2020/2022 trebuie stabilite la nivel local.

Tabel 1. Indicatori de rezultat (outcome) proprii SDL organizați pe formele de capital

¹⁰ Banca Mondială (2014) Elaborarea strategiilor de integrare a comunităților urbane marginalizate – Studiu conceptual 1. Târgu Mureș: Valea Rece zona de tip mahala de adăposturi improvizate. Disponibil la adresa: http://www.elard.eu/news/en_GB/2014/06/12/readabout/wb-s-project-in-romania.

	UM	Nivel de bază	An de bază	Țintă 2020
Reducerea ratei sărăciei (AROP) în rândul rezidenților din zona urbană marginalizată (ZUM)	%	>50	2014	<30
Creșterea capitalului uman al comunității				
Creșterea ratei de participare la învățământ a copiilor din zonă	%	-	2014	+30
Scăderea ratei abandonului școlar și a ratei de părăsire timpurie a școlii în rândul copiilor și tinerilor din ZUM	%	-	2014	-50
Creșterea nivelului de calificare, al deprinderilor și abilităților relevante pentru intrarea pe piața muncii ale adulților din ZUM	%	-	2014	+10
Creșterea numărului de copii care beneficiază de servicii specializate și de beneficii sociale	%	-	2014	-
Scăderea numărului de copii aflați în situații de vulnerabilitate	%	-	2014	-75
Îmbunătățirea stării de sănătate a populației	%	-	2014	-
Creșterea numărului de locuitori ai zonei care au acte de identitate	%	-	2014	100
Creșterea satisfacției rezidenților cu condițiile de trai și serviciile de care dispun în zonă (comunitare, medicale, educaționale, sociale)	%	-	2014	-
Creșterea nivelului de informare a populației și folosirea tehnicii moderne pentru obținerea de beneficii în diverse sfere ale vieții	%	-	2014	+20
Creșterea capitalului material/economic al comunității				
Creșterea ocupării în sectorul formal în rândul persoanelor din ZUM, din care femei, tineri, romi	%	-	2014	+15
Creșterea participării la scheme speciale de servicii active de ocupare individualizate, din care femei, tineri, romi	%	0	2014	+10
Creșterea accesului la drumuri pavate/ asfaltate	%	-	2014	+30
Creșterea accesului la infrastructură apă-canal	%	-	2014	+30
Creșterea satisfacției rezidenților cu accesul la infrastructură și curățenia zonei	%	-	2014	+50
Creșterea numărului de locuitori ai zonei care au acte de proprietate asupra locuinței/ adăpostului	%	-	2014	-
Îmbunătățirea condițiilor de locuire	%	-	2014	-
Creșterea capitalului social al comunității				
Scăderea numărului de cazuri de prostituție, cerșetorie, violență și a actelor de infracționalitate din zonă*	%	-	2014	-
Creșterea satisfacției cu nivelul de securitate din zonă	%	-	2014	-
Creșterea satisfacției privind relațiile în cadrul comunității și a nivelului de încredere în alte persoane, în ceilalți membri ai comunității, precum și în instituții	%	-	2014	-
Creșterea participării rezidenților la activități pentru atingerea unor obiective comune	%	-	2014	-
Creșterea capitalului simbolic al comunității				
Recunoașterea hărții zonei și includerea zonei în procesul de planificare urbană	nr	0	2014	1

	UM	Nivel de bază	An de bază	Țintă 2020
Creșterea satisfacției locuitorilor municipiului, rezidenți în cartiere cu vedere directă la ZUM cu aspectul general al zonei	%	-	2014	+50
Îmbunătățirea imaginii zonei la nivelul locuitorilor municipiului	%	-	2014	+50

Notă: *Se folosesc și datele oficiale de la Inspectoratul Județean de Poliție.

Document N. Exemplu de prezentare a bugetului SDL

Se completează pentru toate Obiectivele specifice/Măsurile

Obiectiv specific / Măsură	Tipuri de intervenții	Durată (ani)	FEDR (EUR)	FSE+ (EUR)	Alte fonduri (EUR)	Cost total estimat (EUR)
Obiectiv specific 1 (Ex. Dezvoltarea unui sistem de servicii sociale individualizate axat pe nevoile persoanelor dezavantajate)						
Măsură (Ex. Dezvoltarea capacității centrelor comunitare pentru dezvoltarea și diversificarea serviciilor oferite)	Intervenții de tip FEDR (hard): Ex. Construire/reabilitare de centre comunitare integrate medico-sociale					
	Intervenții de tip FSE+ (soft): Ex. Operaționalizare centre comunitare.					
Măsură (Ex. Organizarea unor activități de dezvoltare a spiritului comunitar – activități culturale și artistice, de turism, sportive)						
Obiectiv specific 2...n						
Măsură						
Costuri de funcționare legate de gestionarea implementării SDL și animarea comunității - Activități de monitorizare, evaluare și promovare SDL (Ex. Studiu de evaluare a SDL; monitorizarea implementării SDL cu participarea comunității etc.) - Costuri de administrare GAL (costuri curente, costuri de personal și de formare etc.)			NA (Finanțare exclusiv din PIDS)	Max. 15% din Total buget SDL		
TOTAL SDL FEDR+FSE+ +alte fonduri (dacă este cazul)						
TOTAL FEDR+FSE+			Max 5,6 mil EUR (LDR) / Max. 6,1 mil EUR (MDR)			